

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>

9395458

překrývající sled starších středověkých uloženin a vyrovnávající lokální terénní deprese – pravděpodobně souvisí se snahou nově a jednotně organizovat stávající terén, a to formou celistvého předláždění (K110, 126, 146) větší plochy. Keramický materiál z této vrstvy je rámcově datovatelný do 15.–15./16. stol., naproti tomu materiál z vrstvy (K145) bezprostředně překrývající valounovou dlažbu K110 (resp. K146 – úsek v S1) lze pak pouze obecně datovat do staršího novověku. Průběh této dlažby byl registrován prakticky v celé zkoumané ploše, přičemž na dvou místech došlo k jeho narušení. V prvním případě se jednalo o výkop (K501; S2-B) pro uložení klenutého cihlového kanálu K906, přičemž výkopek zpětně posloužil k jeho dosypání a výsledná situace byla vzápětí opět předlážděna (K124). Druhý zásah představuje stavební jáma K500 (S2-A) pro zděnou, přinejmenším částečně zaklenutou stavbu (K900-905), zcela zapuštěnou pod úroveň tehdejšího terénu. Její zánikovou výplň tvořila sůt (K134), pravděpodobně ze zborcené klenby. Prostor mezi obvodovým zdívem K904 a stěnou výkopu K500 byl vyplněn částí původního výkopku (jedná se o přemístěnou a vzájemně promísenou původní středověké uloženiny, včetně přemístěného podloží) a obsahoval středověký keramický materiál (rámcově 14.–15. stol.).

O vzájemném vztahu pod úroveň terénu zcela zapuštěné zděné stavby (K900–905) a dlažby K110 lze říci tolik, že se jedná o časově souběžný počin, popř. že zděná stavba představuje mladší záležitost. Vzhledem k tomu, že po jejím pravděpodobném funkčním zániku byl terén bezprostředně nad klenbou této stavby opět předlážděn, přičemž tato, proti původní dlažbě K110 vyvýšená úroveň dláždění zřejmě (soudě podle situace na profilu), korespondovala funkčně s dlažbou předchozí (K110). Dalo by se usuzovat spíše na záležitost téhož časového horizontu. Na druhou stranu představa možného dlouhodobého užívání valounové dlažby K110 (viz níže), předpokládající její opakovanou občasnou údržbu, nevyvrací naproti tomu eventualitu časové následnosti obou dějů (položení dlažby, výstavba zahloubeného objektu). Zděná zahloubená stavba (K900–905) pak představuje sama o sobě z hlediska interpretace komplikovanou záležitost. Jedná se o stavbu víceméně čtvercového půdorysu, původně alespoň částečně zaklenutou a bez patrného vstupního otvoru, vyjma možnosti přístupu shora.

Následné souvrství dorovnávkového charakteru, překrývající povrch valounové dlažby K110 (126, 146), budí i přes různorodost použitého materiálu zdání víceméně jednorázové akce, navíc jeho mocnost kolísá mezi pouhými cca 0,2 m (V část S2-A) až 0,7 m (S část S1). Lze se tedy nejspíše domnívat, že se mohlo jednat o jednorázovou dorovnátku za účelem připravit relativně rovnou plochu. Svrchní část představuje celistvá škvárová podkladová vrstva K103 pro výstavbu budovy sušárny v průběhu první čtvrtiny 20. stol. (základové zdív K907, betonová podlaha K153), doplněná předlážděním zbylé části dvora. Zajímavá je ještě jedna skutečnost – sled středověkých uloženin uzavírá (jak již bylo řečeno) mocná dorovnátku K111 (127, 128, 150); následná valounová dlažba K110 (bez nálezů) by tedy čistě hypoteticky mohla být ještě pozdně středověkého stáří. Absence náhodného a neorganizovaného ukládání uloženin novověkého stáří na jejím povrchu (a naopak přítomnost záměrných dorovnávek) koresponduje do určité míry s obecnými představami

o odlišném nakládání s odpadem v průběhu pozdního středověku a novověku.

František Kolář

Literatura

- Archivní fondy SA Opava: fond Stabilní katastr slezský (inv. č.154) fond Sbirka katastrálních map (inv. č. 579, 580, 581) <http://oldmaps.geolab.cz>
- Bakala, J. 1977: Zrod městského zřízení na středověkém Opavsku. *Časopis Slezského muzea B*, 26, 1977, 97–122.
- Kouřil, P., Prix, D., Wihoda, M. 2000: *Hrady českého Slezska*. Brno – Opava.
- Kuča, M. 1998: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 3. díl. Praha, 191–204.
- Tzoumasová, T. 2003: *Rekonstrukce objektu Karnoly Krnov – Státní archiv*. Stavebně historický průzkum e. č. 617/Br/259 uložený v archivu NPÚ, ú. o. p. v Ostravě.

Resumé

Krnov (Bez. Bruntál). Str. Řiční okruh 12. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

KYJOV (okr. Hodonín)

Intravilán obce – ul. Palackého. Středověk a novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Při výkopu základových rýh nového stavebního objektu na ulici Palackého č. p. 23 na protější uliční čáře před budovou zámečku byla v březnu 2005 pod vrstvou navážek a vrstvou s novověkou keramikou v hloubce 140 cm od dnešního povrchu a v zachované délce 145 cm prozkoumána šedočerná jílovitá vrstva s početnými nálezy fragmentů vrcholně středověké keramiky, včetně tuhových zásobnic s masivním, kyjovitě utvářeným okrajem. Vzhledem k omezení recentními zásahy nebylo možné zjistit hranice vrstvy, může jít i o výplň zahloubeného objektu, jenž zasahoval do plochy dnešní ulice. K dalším nálezům situovaným jen 3 m jižněji patří kompaktní červenohnědě zbarvená vrstva o síle 35–40 cm s keramikou novověkého charakteru, mazanící a uhlíky, zdokumentovaná v úseku nejméně 420 cm a představující patrně pozůstatky dřevohliněné stavby či její části zřícené vlivem požáru. Stratigraficky nad i pod tímto kontextem se nacházela hnědě zbarvená vrstva s obdobně datovatelným keramickým materiálem. Poloha nálezů v nadmořské výšce 192 m je na ZM ČR 1 : 10 000, kladový list 34-22-02, je určena souřadnicemi 465/209 mm od Z/J s. č.

Jaromír Šmerda

Resumé

Kyjov (Bez. Hodonín). „Innenbereich der Gemeinde – Palackého Str.“. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

LITOVEL (okr. Olomouc)

Revoluční ulice, parc. č. 2/1, 2/2, 6-13, 109. Středověk. Město. Opevnění. Záchraný výzkum.

Lokalizace: Poloha lokality v ZM ČR 1 : 10 000, list 24-22-02, linie mezi body (mm od Z. s. č. : mm od J. s. č.): 75:323, 80:321.

Výstavba kanalizační přípojky za zadními trakty bytových domů čp. 666–673 a 674/9 proběhla na přelomu října a listopadu.

Za zadním traktem domu čp. 668 výkop dosahoval hloubky 2,55 m, aniž by bylo dosaženo podloží. Odhalen byl vnitřní líc kamenné hradby s patou v hloubce 1,80 m pod stávajícím povrchem. Několik zlomků keramiky pocházejících z vrstev u paty hradby lze datovat do 14. stol., což odpovídá době zahájení výstavby kamenných hradeb města po roce 1327 (Kauerová – Koudela 1998, 10–11). Pro dendrochronologickou analýzu byl odebrán vzorek z dřevěné piloty původně zaražené svisle u paty hradby. Druhá dřevěná pilota zůstala z technických důvodů nevyzvednuta. U zadního traktu čp. 672 byla hloubka výkopu 2,00 m, opět bez dosažení intaktního podloží. Z vrstev při bázi výkopu byla získána keramika 2. poloviny 13. stol. V přípojkce k domu čp. 670 výkop profal souvrství dvou mazanícových destrukcí ze 14. stol., pocházející z dřevohliněných staveb v zadních částech středověkých měšťanských parcel.

Karel Faltýnek, Pavel Šlězár

Literatura

Kauerová, V., Koudela, M. 1998: *Památky staré Litovle*. Olomouc.

Resumé

Litovel (Bez. Olomouc). Revoluční Str. Parc. Nr. 2/1, 2/2, 6–13, 109. Mittelalter. Festungswerk. Stadt. Rettungsgrabung.

LITOVEL (okr. Olomouc)

Zahradní ulice, parc. č. 468/7. Pozdní doba hradištní. Novovek. Sídliště. Výrobní a odpadní areál. Záchraný výzkum.

Lokalizace: Poloha lokality v ZM ČR 1 : 10 000, list 14-44-22, rok vydání 1992, plocha mezi body: 40:2; 41,5:1,5; 41:0,5; 40:1.

Plánovaná výstavba rodinného domu, navazujícího na stávající řadovou zástavbu na Zahradní ulici v Litovli na tzv. Starém městě, si vyžádala provedení záchraného výzkumu na ploše 107 m². Lokalita leží v místech písečné akumulací polohy bývalého meandru řeky Moravy východně od současného Staroměstského náměstí, kde se v roce 2004 podařilo objevit pozdněhradištní sídliště s centrální a trhovou funkcí a doklady osídlení z doby KLPP (Šlězár 2005).

Kromě dokladů osídlení stavební parcely z doby KLPP (viz kapitola Doba bronzová) byla na lokalitě zachycena tmavě hnědošedá pozdněhradištní vrstva o síle 15 cm. Zlomky pozdněhradištní keramiky se často vyskytovaly i v podorníci k. 104, když byla novovečkou orbou narušena vrchní partie kulturní vrstvy. Zachyceno bylo pět pozdněhradištních objektů při severním okraji zkoumané plochy. Další pozdněhradištní objekty asi zničil rozsáhlý novoveký (17. stol.) zahluobený objekt, snad hospodářská stavba, o šířce 6,3 m a zkoumaný v délce 6 m. V jeho výplni se druhotně vyskytovala pozdněhradištní keramika. Nejmladší stavbou na lokalitě byly relikty předválečného zahradního domku. Mezi důležitější nálezy lze zařadit olověné polokulovité závaží z pozdněhradištního objektu k. 526.

Pavel Šlězár

Literatura

Šlězár, P. 2005: Předběžná zpráva o objevu „antiqua civitas“ na Starém městě v Litovli a několik poznámek k aspektům geneze města Litovle. *Přehled výzkumů* 46, s. 103–110.

Resumé

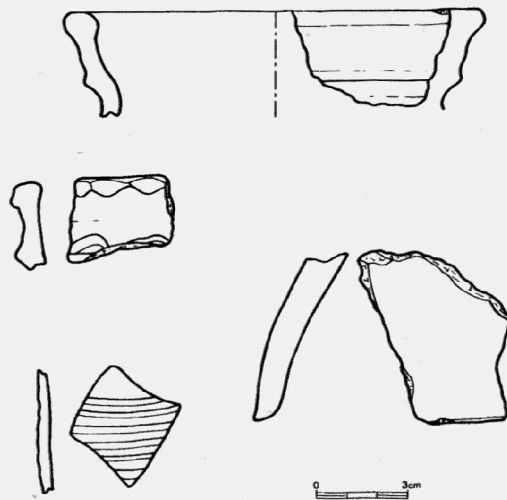
Litovel (Bez. Olomouc). Zahradní Str. Parc. Nr. 468/7. Spätburgwallzeit. Siedlung. Produktionsareal. Rettungsgrabung.

LUKÁ (k. ú. Březina, okr. Olomouc)

Zkamenělý zámek. Povrchový průzkum.

Dne 13. 4. 2003 navštívili M. Hlava a D. Vích hrad Špránek v poloze „Zkamenělý zámek“ v k. ú. Březina (okr. Olomouc). Fortifikaci uvedl do literatury již J. Blekta (Blekta 1933), ovšem od té doby byla této lokalitě věnována jen omezená pozornost (Gardavský 1961; Hosák 1961; srv. Tymonová 1996, 31–32, obr. 5). Poslední popis hradu v souhrnné monografii o moravských a slezských hradech se opírá právě o pozorování ze 60. let 20. stol. Hrad je podle tohoto popisu tvořen obvodovou hradbou, z níž vystupuje základové zdivo úzkého šestibokého paláce (Plaček 1996, 333). Destrukce památky však mezitím pokročila již tak daleko, že dnes jsou jen s velkými obtížemi rozpoznatelné poslední nevelké fragmenty obvodové zdi.

Při zmíněné návštěvě hradu v dubnu 2003 se podařilo pod hradem nasbírat nevelkou kolekci vrcholně středověkých keramických fragmentů včetně červeně malovaného zlomku, které sem nepochybně spadly při erozních procesech z areálu hradu. Střeby lze rámcově datovat do 14.–15. stol. Jistým překvapením byl nález dvou sice nevelkých a atypických, avšak zcela nepochybně pravěkých střepů, jejichž bližší kulturní klasifikace není možná. Také tyto se nacházely v sekundární poloze pod hradem, avšak pocházejí nejspíše z výplně jeskyně, jejíž ústí se otevírá nad místem nálezů. Do

Obr. 136. Březina. Zkamenělý zámek. Výběr materiálu. Březina, Zkamenělý zámek – Burg Špránek, Auswahl der Funde.